

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет геолого-географічний
Кафедра фізичної географії, природокористування і геоінформаційних
технологій

Силабус курсу

Геологія з основами геоморфології

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 6; годин - 180.
Семестр, Рік	1/2, 1.
Дні, Час, Місце	Відповідно до затвердженого розкладу занять.
Викладач (і)	Муркалов Олександр Борисович, кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій. Шуйський Юрій Дмитрович, доктор географічних наук, професор кафедри фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій
Контактний телефон	(0482) 68-78-86, 68-36-32 кафедра; +38 050 5534570 Муркалов О.Б.
Е-mail:	physgeo@onu.edu.ua; physgeo_onu@ukr.net .
Робоче місце	Кафедра фізичної географії, природокористування і геоінформаційних технологій
Консультації	<i>Очні консультації:</i> понеділок - п'ятниця з 14.30-16.30 за розкладом присутності на кафедрі. <i>Он лайн- консультації:</i> Zoom за розкладом:

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися наступним чином:

е-mail: physgeo@onu.edu.ua; physgeo_onu@ukr.net

телефон, Viber: +38 050 5534570

аудиторія: відповідно до затвердженого розкладу занять.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни – фундаментальні сучасні уявлення про геологію та геоморфологію, як науки про Землю; походження, формування, будову і еволюцію Землі; гірські породи та мінерали, зв'язок відкладів з формами рельєфу та процесами; ендегенні та екзогенні процеси; теорія тектоніки літосферних плит; поняття рельєф, класифікація та ієрархія форм рельєфу; генезис, розвиток, розміри і динаміка рельєфу поверхні Землі;

геологічна діяльність океанів та морів, біоти, людини; геологічні та геоморфологічні підходи та методи дослідження.

Мета курсу. Формування у студентів-географів на базі сучасних знань цілісного уявлення про історію розвитку та будову Землі, речовинний склад, закономірності та наслідки магматизму, тектоногенезу і інших ендегенних та екзогенних геологічних процесів; набуття знань про генезис, будову, історію розвитку, розміри, динаміку, географічне розповсюдження та взаємодію ендегенного і екзогенного рельєфу, послідовність геоморфологічних процесів, що привели до формування сучасного рельєфу Землі, використання набутих знань та навичок в практичній діяльності.

Пререквізити і постреквізити курсу. Компетенції набуті здобувачами під час засвоєння курсів дисциплін «Землезнавство» (загальні географічні закономірності Землі), «Основи фізики Землі» (геофізичні процеси), «Хімія сфер Землі» (геохімічні процеси). Результати вивчення курсу базові для низки природничих дисциплін: «Фізична географія материків і океанів» (геологічна будова, рельєф материків та океанів), «Ландшафтознавство з основами ландшафтного планування» (гірські породи, особливості їх залягання, рельєф, поняття фації), «Метеорологія та кліматологія» (орографія), «Гідрологія та менеджмент водних ресурсів» (підземні води, флювіальний рельєф).

Завдання дисципліни: навести характеристику етапів та умов еволюції планети та органічного світу; отримати відомості про будову та речовинний склад Землі і земної кори, породоутворюючі мінерали і гірські породи; сформувані розуміння ендегенних і екзогенних геологічних процесів; ознайомлення з головними структурними елементами Землі та уявленнями про причини і закономірності розвитку земної кори; розкрити загальні відомості про рельєф Землі: генезис, розвиток та вік, форми і елементи форм, морфографію та морфометрію; ознайомитися з факторами рельєфоутворення: властивості і роль гірських порід в рельєфоутворенні, зв'язок між рельєфом і геологічними структурами, ендегенні та екзогенні чинники рельєфоутворення; ознайомити з найновішими методами польових і лабораторних досліджень, у тому числі з лабораторно-експериментальними, етапами польових досліджень, технічними засобами геологічних і геоморфологічних досліджень; сформувані знання про типи геологічних та геоморфологічних карт, геолого-геоморфологічні розрізи, їх побудову та практичне застосування.

Очікувані результати. Здобувач повинен

знати: об'єкт та предмет геології та геоморфології, їх положення в системі геологічних та географічних наук; походження, еволюцію, вік, склад і будову Землі; стратиграфічну шкалу; еволюцію палеогеографічних обстановок; процеси внутрішньої динаміки Землі (ендегенні процеси); процеси зовнішньої динаміки Землі (екзогенні процеси); основні структурні елементи літосфери; класифікацію, концепції та теорії формування різних генетичних типів рельєфу; рельєфоутворюючу роботу рік, льодовиків, вітру, морів, біоти, людини; методи проведення геологічних та геоморфологічних досліджень;

вміти: працювати з геологічними та геоморфологічними картами; будувати та описувати морфометричні карти, геолого-геоморфологічні розрізи та профілі; визначати морфологічні та морфометричні характеристики рельєфу; визначати основні породотвірні мінерали і гірські породи; користуватися гірничим компасом; застосувати отриманні знання у практичній діяльності при дослідженні та оцінці ендегенних та екзогенних процесів і форм рельєфу.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (46 год.) та практичних занять (44 год.), організації самостійної роботи здобувачів (90 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання:

Словесні: лекція (класична, потокова, консультація, діалог з здобувачами, проблемна, візуалізація); пояснення; проблемного викладу, наукова розповідь.

Наочні: ілюстрування (використання наочності - плакатів, карт, рисунків, таблиць); демонстрування (використання проектору, комп'ютерної техніки, презентацій, зразків, дослідів, обладнання).

Презентація – усний супровід повідомлення, захисту навчального проекту чи науково-дослідницької роботи, поясненні нового матеріалу.

Самостійна робота:

- тематичне реферування - робота з текстом конкретного першоджерела;
- аналітична записка - самостійно виконана творча робота, що базується на ретельно проведеному аналізі актуальної наукової проблеми і обов'язково містить висновки і пропозиції щодо її вирішення.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна та історична геологія.

Тема 1. Геологія, її предмет, завдання розділи та методи.

Тема 2. Будова та склад Землі.

Тема 3. Походження, вік Землі та геохронологія

Тема 4. Процеси внутрішньої динаміки (ендогенні).

Тема 5. Вірогідні причини тектонічних рухів і деформацій.

Тема 6. Процеси зовнішньої динаміки (екзогенні).

Змістовий модуль 2. Загальна геоморфологія.

Тема 7. Геоморфологія як наука, об'єкт її вивчення.

Тема 8. Загальні відомості про рельєф: поняття про форми та елементи форм рельєфу.

Тема 9. Будова земної кори та планетарні форми рельєфу.

Тема 10. Ендогенні процеси та рельєф.

Тема 11. Екзогенні процеси та рельєф.

Тема 12. Структура та методи польових геоморфологічних досліджень. Геоморфологічне картографування.

Рекомендована література

1. Байрак Г. Методи геоморфологічних досліджень: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 292 с.
2. Іванік О.М., Менасова А.Ш., Крочак М.Д. Загальна геологія. Навчальний посібник. Київ: ННІ «Інститут геології» КНУ імені Т.Г. Шевченко, 2020. 205 с.
3. Карпов В.Г. Геологія з основами геоморфології (Сучасні геодинамічні процеси) : навч. посіб. : для студентів вищ. навч. закл. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 107 с.
4. Мельничук Г. В., Мельничук В. Г. Геоморфологія з основами четвертинної геології : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2021. 212 с.
5. Митропольський О.Ю., Іванік О.М. Морська геологія. К.: ВПЦ «Київський університет», 2016 . 480 с.
6. Михайлов В.А. Базові терміни і поняття геотектоніки: навч. посіб. К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 335 с.
7. П'яткова А.В., Муркалов О.Б. Практикум з геоморфології: навчально-методичний посібник. Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2017. 104 с.
8. Рудько Г.І., Адаменко О.М., Чепіжко О.В., Крочак М.Д. Геологія з основами геоморфології : підруч. для студ. еколог. і географ. спец. вищ. навч. закл. Чернівці : Букрек, 2010. 400 с.
9. Huggett R. J. Fundamentals of Geomorphology. Third Edition. New York: Routledge, 2011. 536 p.
10. Schulte K. Fundamentals of Geology. Columbia Basin College, 2022. 410 p.

ОЦІНЮВАННЯ

Дисципліна «**Геологія з основами геоморфології**» оцінюється за 100-бальною шкалою. Розподіл балів, які отримують здобувачі представлений у таблиці.

Поточний та періодичний контроль							Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів	
Змістовий модуль 1						Практичні роботи			СР
T1	T2	T3	T4	T5	T6	ПР1-ПР8	20	20	100
5	5	5	5	10	10	20			
Змістовий модуль 2						Практичні роботи	СР	Сума балів	
T7	T8	T9	T10	T11	T12	ПР9-ПР12	20	100	
10	10	10	10	10	10	20			

Примітка: T1, ..., T12 – номери тем, ПР1, ..., ПР12 – номери практичних робіт, СР – самостійна робота студентів.

Поточний контроль - усний контроль (опитування, бесіда, доповідь); письмовий контроль (контрольна робота, доповідь/презентація); практичний контроль (в ході виконання практичних робіт); тестовий контроль.

Періодичний контроль - контроль теоретичного матеріалу за заліковими модулями у вигляді письмової модульної контрольної роботи та виконання практичних робіт в межах змістового модуля, тестування.

Підсумковий контроль за дисципліною – іспит/залік в письмовій (тестовій), або усній формі. Залікову оцінку отримує здобувач, який виконав усі обов'язкові види робіт (модульні контрольні роботи, практичні роботи, СР) (Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання ЗВО ОНУ імені І. І. Мечникова). Для здобувачів, які набрали впродовж семестру сумарно кількість балів, меншу за (60) допускається перескладання модульної контрольної роботи, за яку отримана незадовільна оцінка.

Додаткові (бонусні) бали здобувач може отримати при розробці і публічній доповіді самостійно обраної теми курсу, яка не включена до переліку основних питань, або пов'язана з темою (розділом) дисертаційного дослідження (10 балів).

Самостійна робота здобувачів

Самостійна робота здобувачів складається з підготовки до лекцій, практичних занять, самостійного вивчення матеріалу з переліку тем курсу, письмових контрольних робіт, доповідей. Контроль самостійної роботи (СР) проводиться у вигляді доповідей і звітів з тем курсу відведених на СР, контрольних тестів. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення оцінюються та включені до контрольних заходів.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу визначається нормативними документами / Положеннями, які є чинними в ОНУ імені І. І. Мечникова:

1. Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання ЗВО ОНУ імені І. І. Мечникова;
2. Положення про відрахування, переривання навчання, надання академічної відпустки, поновлення і переведення ЗВО ОНУ імені І. І. Мечникова;
3. Положення організації освітнього процесу в ОНУ імені І. І. Мечникова;
4. Правил внутрішнього трудового розпорядку ОНУ імені І. І. Мечникова.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: оцінка робіт зданих з порушенням термінів без поважних причин знижується на 20% від загальної кількості балів за дану роботу. Дострокове складання (робіт, модульних контрольних, іспиту) погоджується з деканатом та викладачем. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності викладена в положеннях «Кодексу академічної доброчесності учасників освітнього процесу ОНУ імені І. І. Мечникова та «Положеннях про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців ОНУ імені І. І. Мечникова».

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: зниження результатів оцінювання заліку; повторне проходження відповідного освітнього компоненту освітньої програми; позбавлення наданих Університетом пільг з оплати навчання; відрахування з Університету.

Політика щодо відвідування та запізень: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі, змішаній формі за погодженням із керівником курсу та деканатом.

Мобільні пристрої: під час занять тільки з дозволу викладача допускається використання мобільних додатків, Internet-мережі, електронних девайсів.

Поведінка в аудиторії: активна участь, поважне ставлення до всіх учасників освітнього процесу, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи, відключення мобільних пристроїв. Запізнення без попередження або поважної причини (проблеми із транспортом, несподівані нещасні випадки, проблеми особистого характеру) неприпустимі.